Napsal uživatel Tomáš Pohl
Pátek, 16 Březen 2007 03:00

(k výročí narození Jacka Kerouaka)

Nebyl jsem sám, koho v roce 1978 oslovil český překlad knihy Jacka Kerouaka On the Road od Jiřího Joska. Nebylo to ovšem úplně první setkání českého čtenáře se jménem jednoho ze zakladatelů beat generation. V roce 1963 vyšla ve Státním nakladatelství krásné literatury a umění v překladu Jana Válka ukázka z knihy Book in Dreams pod názvem Říjen v železniční zemi.

Jack Kerouac (vlastním jménem Jean Luis) se narodil 12. března 1922 v textiláckém městě Lowell ve státě Massachusetts, ležícím čtyřicet kilometrů západně od Bostonu. V této době vyšel například román Jamese Joyce Ulysses (Odyseus) a v Praze Franz Kafka dopisoval Zámek. Rodiče Jacka Kerouaca byli francouzští Kanaďané, jejichž předkové pocházeli z Bretaně. Jack do pěti let hovořil pouze francouzsky a poté měl s angličtinou potíže.

Co vybrat ze života této legendy "ubité generace", jejíž život skončil v roce 1969? Čím to, že Kerouakova tvorba změnila myšlení nejen v USA, ale poznamenala prakticky celý svět? Kerouaca si můžeme představit jako mladého muže atletické postavy v tričku, vysokých botách a v kalhotách značky Levi ´s, jako vynikajícího hráče amerického fotbalu i jako odulou trosku plnou piva v době, kdy se jeho jméno dávno stalo legendou. Díky čtyřiceti rokům nesvobody se až na výjimky setkáváme s tvorbou Jacka Kerouaka se zpožděním, stejně jako s celou beat generation.

Někdy ve čtyřicátých letech minulého století pronášel Herbert Huncke, narkoman z Times Square v New Yorku, přítel básníka Williama Borroughse, často větu " Man, I´m beat!". Kerouac vnímal toto slovo jako charakteristiku lidí, s nimiž se identifikoval , lidí na okraji společnosti. Napsal: "Pro mě znamenalo (pozn. slovo beat) být chudý, spát v podchodech, jak to dělal Huncke, ale přitom být osvícený, mít osvícené názory na apokalypsu a tak."

Prozaik Clellon Holmes vyprávěl Kerouakovi o jazzovém věku dvacátých let minulého století a o "ztracené generaci" třicátých let. Zeptal se ho, jak charakterizovat novou generaci? Kerouac si vzpomněl na Hunckův výraz s tím, že jeho generace je zmožená všemi konvencemi světa. O čtyři roky později vydal Holmes v New York Times článek s názvem "Hlásí se beat generation". Ono slovo se dostalo do povědomí veřejnosti a oba, tedy Kerouac i Holmes, v něm hledali i náboženský rozměr, snahu po dopátrání se tajemství.

Snad nejznámějším románem Jacka Kerouka je příběh Deana Moriartyho a Sala Paradise On the Road (Na cestě). Kniha byla vydána poprvé v roce 1957. Předlohou Deana je Kerouakův kamarád Neal Cassady a postava zloděje aut, sexuálního maniaka a současně intelektuála nese dost podobných rysů s tímto skutečným člověkem. Sal Paradise představuje osobu samotného autora. Kniha je většinou vnímána jako oslava tuláctví. Ostatně, sám Kerouac miloval Jacka Londona, ale ono zdánlivě bezcílně tuláctví vyjadřuje vůli spisovatele hledat inspiraci pro svou práci. Jak se později zjistilo, všech neskutečných kousků Cassadyho (Moriartyho) se Kerouac zúčastnil s tužkou a blokem v ruce. V románu hrdina říká: "Vím, že tam kdesi podél patníků budou holky a vize a všechno. Vím, že tam kdesi podél patníků mi někdo podá perlu."

Tvorba beatníků je spojena i s hudbou. Tvorba Jacka Kerouaka se někdy nazývá spontánní bopovou prózou, vyjadřující improvizace tehdy oblíbených jazzových hráčů Charlieho Parkera či Lestera Younga. V padesátých letech minulého století došlo zejména v San Francisku k oživení veřejného čtení poezie a prózy, na němž měli zásluhu zejména "guru" hnutí beat generation Kenneth Rexroth a mladší přítel Kerouaka Allen Ginsberg. Na podzim roku 1955 zaznělo poprvé na veřejnosti z úst Allena Ginsberga: "Viděl jsem nejlepší hlavy své generace zničené šílenstvím, hystericky obnažené a o hladu, vlekoucí se za svítání černošskými ulicemi a vztekle shánějící dávku drogy". Báseň Howl (Kvílení) šokovala puritánskou americkou veřejnost, vyvolala soudní proces, kde hlavním zastáncem Ginsberga byl Rexroth. Vedle díla Jacka Kerouaka je právě Kvílení revolučním přelomem nejen v americké, ale ve světové poezii. Pro nás může být potěšitelné, že již v roce 1959 vychází v časopisu Světová literatura úryvek geniálního překladu Kvílení z pera Jana Zábrany. Kerouaka nelze ale označit jen za prozaika. Jako básník je Kerouac na první pohled whitmanovsky osobní, ale na rozdíl od tohoto básníka, pokládaného vedle Emily Dickinsonové za zakladatele moderní americké poezie, se Kerouac soustředí zejména na vnímání miniatur krás přírody. V poezii se inspiroval i černošským blues, zejména ve sbírce Mexico City blues z roku 1955.

Jack Kerouac zemřel v Lowellu 21. října 1969, když mu nepomohlo ani dvacetšest krevních transfúzí. Rok předtím byl u železniční trati v Mexiku nalezen mrtvý "Dean" Neal Cassady. Tak skončili Sal i Dean, ale dílo Jacka Kerouaca vnímají další a další generace. Písně Boba Dylana Desolation Row (inspirace knihou Desolatin Angels), Subterranean Homesick Blues (inspirace knihou Podzemníci), Vision of Johanna (inspirace knihou Gerardovy vize) jsou toho důkazem, byť se Kerouac s Dylanem nikdy nesešli. Kerouac inspiroval i Jima Morrisona z Doors, Van Morrisona (píseň Clearing Windows) i Bruce Springsteena.

Vedle Jamese Deana a Elvise Presleyho je Kerouac symbolem boření zkostnatělých symbolů a života poválečných Spojených států, symbolem smyslu pro nezávislost. Všichni tři jsou posmrtným kultem.

Sal Paradise by se 12. března dožil 85 let, ale dharmoví tuláci přeci neumírají.